

F O A I E

пентрѣ

МИШЕ, ИШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 35.

Luni 31. August,

1842.

ЪРСЪЛ ЛА ПРИСЕЧІ.

Ла о алецире. фъкътъ дѣпъ леці
Че довитоачеле повъдзеск дин вечі,
Пе зрс л'аѣ фост алес назір песте присеци.
Де ши с'ар фи пѣтѣт зп алт, орї каре фие,
Съ приндѣ о аша кам гре дрегѣторіе;
Къчї зрсла дакъ дѣ де тиере,
Апої се-пкъркъ-п сокотеле.
Дар пасъ тѣ де чере
Ла фиаре рѣндѣеле.
Орї чине аѣ доріг се дитре п аша пост,
Невреднѣ, дефѣмат де кѣтрѣ тодї аѣ фост.
Ши пар-къ днадіне
Асѣпра зрсълї мажорѣа с'аѣ стріне.
Тодї л'аѣ херетіскт,
Іар ел аѣ тѣлѣтїт,
Ба дпкъ ла чеї тарї ши лавеле аѣ ліне.
Дар рѣл дп присеци кърѣнд с'аѣ десвѣліт:
Къчї зрсла кѣт аѣ мерс ла такт, с'аѣ апѣкат
Де кърѣцїт, де рѣтезат,
Ши дрепт, орї каре стѣп дп лавѣ-ї аѣ дитрат
Л'аѣ скос де тот кѣрат,
Іар ѣере ла върлог мерѣеа неконтеніт;
Пър че ла сват с'аѣ дат де шіре
Ши с'аѣ орѣндѣит
Ла фаца локълї не форте деслошїре.
Аѣ мерс, аѣ черчетат, аѣ скріс, аѣ лѣтѣрїт,
Дар тиере п'аѣ дпаноїт;
Іар зрсла де не лок
С'аѣ ши трїтес сѣргѣп не іарпѣ ла върлог.
Ел дп сїпѣрѣтате
Дшї сѣѣ лавеле тѣлт пліне де пѣкате,

Ши ка зп кълѣторїѣ пе таре
Ащепатѣ вѣнтѣл чел де кале.

Нїчї пѣ маї зїк нїмїкъ:
Де зршї мї-ї таре фрікъ. А. Донїчї.

ЧЕ СЪ ФІЕ КЪ РОМѢНИ?

(Ѣрмаре)

Ар фї ащепат чїнева, ка тоате аче-
стеа деслѣшїрї, саѣ ши черте історїче ши
філологїче съ деа тѣкар челор де акасѣ
прїмеж а черчета пе Ромѣнѣл маї де а-
проане, а пѣрѣсі тѣлтеле іпотесѣрї сечї
ши де о парте ши де алта, а рекѣноаще
дп Ромѣн ачееа че аѣ фост ел, адекѣ
трекѣтѣл лѣї, а пѣтрѣнде интересѣл патріеї
чел де акѣт, чел адевърат ши аї прегѣтї
вїторїѣл къ дпцелепчѣне. Дар пѣ: о тѣл-
дїне дин трѣншїї кѣнтѣ Ромѣнїлор тот
пе стрѣпа чеа веке ши сїмїндѣ-се аї коате
де венетїчї, стаѣ кѣнд де кѣнд съ арте
калеа афарѣ дин патріе ла атѣтеа сѣте де
мїї, фѣрѣ карї Трансїлванїа нїчї зп мїнѣт
п'ар пѣтеа фї. — Спре о маї де апроане
конвїндере лѣсацї съ зрмезе ачї артеле,
кѣ каре де тѣлте орї пѣмїта рѣгѣмїнте
дела 1791 фѣ бѣтѣт ши скѣрѣнѣатѣ, ши

ачеаста дін ачеа прічїнъ, къ авет де-стълъ прічїнъ а креде, кѣмкъ критика че се фаче азї ла черерїле дін веакъл трекѣт а ле ромѣнїтеї, есте пе тѣкѣте дндрептатъ шї асѣпра черерїї епископїлор ромѣнїцї ацперїѣтъ ла діета дін анѣл ачеста 1842 иентрѣ партеа націеї ромѣнїцї лѣкѣїтоаре дн пѣтѣнтѣл крѣїеск (де пѣ шї асѣпра черерїї дін 1834?). Рефрѣндереа кѣм се пѣтѣтче історїкѣ дндрептатъ асѣпра черерїї націеї ромѣнїцї, аша кѣм о ведем пе ачееаш пѣлїкатъ дн Нрїї сѣс днсемпаді а Фолор петѣтї дін Брашов, се спѣне кѣ адевѣрат, кѣ ар фї скоастъ дін архївѣл націонал сѣсеск сѣнт Nr. 27. 1792; веде дн сѣ орї шї чїне кѣрат, кѣмкъ репѣлї-кареа еї дн зїлеле поастре тревѣїе сѣ аї-кѣ, ба днтрѣ адевѣр шї аре зп скоп маї деапроане. — Дечї, партеа контраїе се днїаптѣ шї ісѣтче:

1. Векїтеа Ромѣнїлор дн Тран-сілванїа прекѣт шї романїтатеа лор, зїкѣнд: Ромѣнїї воїнд а шї арѣта векїтеа шї романїтатеа лор, аѣ скѣлчїат пе історїчїї чеї векї скоцѣнд дін еї ачееа че пѣ ера; иентрѣ-кѣ, де шї есте адевѣ-рат, кѣ днпѣратѣл Траїан кам пела анѣл 105 префѣкѣнд Дачїа дн провінціе ро-манѣ, прекѣт тѣртѣрїсеїче історїкѣл Ез-тропїе, аѣ адѣс пенѣтѣрате тѣлдімї де колонїї дін тот кѣпрїсѣл roman снре а днлѣкѣї ачеастѣ деарѣ дешертатѣ де лѣкѣїторї: тотѣш Ромѣнїї пѣ пот фї ре-пѣтїшїдеїе ачелор колонїї romane, дін прї-чїнъ кѣ днпѣратѣл Аврелїан пе ла анѣл 274 дѣпѣ Хс. вѣлѣнд, кѣмкъ пѣ маї поа-те апѣра Дачїа де пѣвѣлїрїле Готїлор, аѣ скос днпѣрѣнса пѣнѣтмаї арміїле, чї шї пе лѣкѣїторїї карїї ера сѣпѣшї романї,

— шї іаѣ трекѣт дн Місіа, (адекъ дн Бѣлгарїа де асѣзї). Дечї де аѣ шї рѣ-мас о пѣдїнъ парте дін колонїїле romane дн Трансілванїа маї вѣртос пїнтре тѣнцї, ачесте рѣтѣшїдеїе пѣѣ пѣтѣт форма вреѣн стат. Дін времїле ачестеа, адекъ дела анѣл 274 пѣ се маї фаче пїчї о поменїре а Романїлор дн Дачїа пѣпѣ дн времїле прївїлеціѣлѣї Andrean пе ла 1224; иентрѣ-кѣ зїк дѣпшїї, тоате ачелеа каре ле пове-стѣче Anonymus Belae regis Notarius (зп епископ romano-католик дін Трансілванїа анѣте Павел), деснре бѣтѣлїа Ромѣнїлор кѣ Ынгѣрїї ла рѣлѣ Алтанн, деснре кѣде-реа прїндѣлѣї ромѣнїеск Целоѣ шї деснре днпѣчѣїреа шї дареа де тѣлпѣ, сѣнт пѣ-таї фавѣле шї іскодірї, пе каре потарїл леаѣ кѣлес дін кѣптечеле понорѣлѣї, прїа зрмаре пѣ доведеск нїмїе, шї аша пе ла веакъл ал 9леа дн Трансілванїа Ромѣнїї пѣ фѣчеа пїчї зп стат, чї ачешї Ромѣнїї, карїї се афлѣ асѣзїї дн Трансілванїа, с'аѣ стрѣкѣрат дела 1100 де песте дѣпѣре дн-коаче шї пѣтмаї пе рѣнд.

Ачестеа сѣнт довелие дн контра ве-кїтеї Ромѣнїлор дн Дачїа, кѣм шї а ро-манїтѣдїї лор. Фоарте слабе! Днтр'ачееа тотѣш ачї се поате днтреба пе дрептѣл, оаре Ромѣнїї пот адѣче контра-довезї маї сѣ-пѣтоасе. Еѣ дін партеїмї прекѣт аша де-їарат дн тѣлте рѣндѣрї, зїк шї акѣта, кѣмкъ Ромѣнїлор фѣрѣ асе маї черта деснре орїціна лор днсѣш, дн лок де тоате довелие леар фї дестѣл а респѣнде пѣтмаї атѣта: Іатѣ-пе маї вїне де чїнчї мїліоане Ромѣнїї дн Цѣрїле Дачїеї векї, адекъ дн Трансілванїа, Цара ромѣнїеаскѣ, Молдавїа, Бесарабїа, Бѣковїна, Марамѣрѣш, Бѣлат шї дн чееалатѣ парте а Ынгарїеї пѣлѣ

кѣтръ тѣса; іатъ дѣн ачеціі Ротѣніі маі
vine de un milion ші доаѣсѣте ші пѣмаі
дн Трансилваніа, дѣн каріі не пѣмѣнтѣл
крѣеск се афѣл ашезаці кѣ лѣкашеле
лор 198,048 Ротѣніі лѣкѣиторі дѣнпрезѣпъ кѣ
167,147 Сасі, каре ачесте датѣрї дѣн зрѣпъ
ле авем дѣпъ кѣт с'аѣ пѣблїкат ла аѣл
1838 дн жѣрналѣл зпгзреск дела Клѣж,
іар дн комїтатѣрї пропорціа Ротѣнілор
кѣтръ поблї есте маі пѣлт ка 20: 1.
Тоці ачеціа дшї аѣ о лїмѣъ маі рома-
нїкѣ декѣт кїар ші чеа італїанъ. Іатъ
дѣнтр'ачеа ші дѣнколо песте дѣпѣре не
чеїмалдї Ротѣніі (Цїндарї пореклїдї), іатъ
ші алдї дн пѣнтеле Нїндѣл петрекѣторі
аколо дела челе дѣнтѣѣл веакѣрї дѣпъ Хс.
ші пѣпъ асѣзї. Даѣкѣ ачеї Ротѣніі дѣн
Трансилваніа аѣ венїт аїчі пела веакѣл ал
12леа ші ал 13леа, спѣнеці-не, че полїтїкѣ
непорочїтѣ ші оарѣъ зрмарѣ стрѣзѣнї
пацілор че се зїк кѣ ера домпїгоаре не
ачелеа времї дн ачеастѣ Царѣ, сѣферїнд
аїчі не о алѣтѣ паціе венїтѣ дн пѣтѣр маі
таре декѣт еле дѣсѣн? Ынде аѣ фост
мїптеа пацілор атѣпчі, кѣнд сѣферїрѣ а
се повлїта атѣціа Ротѣніі, дѣкѣт не-
мешїтеа ачестеї Цѣрї дн зїоа де асѣзї
есте маі пѣлт де жѣтѣтате де сѣпѣе ші
вїдѣ ротѣнеаскѣ? Че секрете де стат
ера ачестеа? Че скоп авеа паціле, а аде-
це дѣн пѣсторїї де вїте ші дѣн ровїї лор
кѣт зїчеці, атѣта латѣрѣ де аїстократїе?
Домпїлор, саѣ кѣ Двоастѣрѣ продѣчедї
датѣрї історїче дн прївїнда Ротѣнілор
преа несїгѣре, саѣ кѣ патѣра ші інтересе-
ле оменедї н'аѣ фост пѣрѣреа тот аче-
леаш не каре ле кѣпоаѣе псїхологѣл ші
пѣдїтѣл дн зїоа де асѣзї. — Дѣнтр'ачеа
спре а фаче дестѣл ші кѣрїосїтѣціі ші ін-

тересѣлї ачелора, карїї н'аѣ авѣт пѣпъ а-
кѣта воїе саѣ прїлеж а іспїтї маі де а-
проапе оріціна Ротѣнілор, даці сѣ маі
рекапїтѣлѣм докѣментеле історїче веки, не
каре дела 1812 ам тревѣї сѣ ле кѣпоаѣем
кѣ тоці маі вїнїшор.

Контрарїї Ротѣнілор дѣнтрѣскѣ, кѣмѣ-
кѣ ачеціа ворѣнд пентѣрѣ векитеа ші ро-
манїтатеа са, скѣлчїе не історїції веки,
скодїнд алт дѣделес дѣн трѣншїї. Карїї
сѣнт ачеї скрїїторї че аратѣ тречереа Ро-
манїлор дѣн Дачїа песте дѣпѣре? Ачеїа
сѣнт треї. Чел дѣнтѣѣл есте Флавїѣс,
Вопїскѣс, кареле не времеа дѣнпѣратѣ-
лї Константїе (кам не ла а. 340 d. Хс.)
аѣ скрїе історїа дѣнпѣратѣлї Аврелїан;
чеїмалдї дої сѣнт Sextus Rufus ші Eutro-
pius, карїї аѣ скрїе маі тот не о време,
адеѣкѣ сѣнт дѣнпѣрації Валент ші Валентї-
анїан, прїн зрмаре маі тѣрзїѣ декѣт чел
дѣнтѣѣл. Локѣл кѣ каре Вопїскѣс вреа сѣ
арате тречереа Ротѣнілор дѣн Дачїа пе-
сте дѣпѣре дн Місіа, сѣпъ ротѣнеїде а-
ша: Вѣзѣнд (Аврелїан) Іллірїкѣл прѣдат
ші Місіа перѣѣтѣ, провїндїа де песте дѣ-
пѣре Дачїа, органїзатѣ де Траїан рїдїѣнд
оцїрїле ші провїнціалїї аѣ лѣсаг'о, десѣ-
дѣждѣнд а о маї пѣтеа дїнеа; ші не по-
поарѣле скоасе де аколо леаѣ ашезат дн
Місіа ші аѣ кїемато Дачїа са, каре акѣта
деспарте челе доаѣ Місії.*). Ачеастѣ аде-

*) Cum vastatum Illyricum ac Moesiam deper-
ditam videret, provinciam trans Danubium Da-
ciam a Traiano constitutam sublato exercitu et
provincialibus reliquit, desperans eam posse
retineri; abductosque ex ea populos in Moe-
siam collocavit, appellavitque suam Daciam,
quae nunc duas Moesias dividit. Flavius Vo-
piscus in Aureliano Cap. 39.

верингъ датъ де Вопискѣс нѣмаі кѣ врео
60 саѣ 70 ані дѣпъ Аврелиан, спрѣжонітъ
ші де алді доі скрѣиторі маі тѣрзіі зрмаші
аі сѣі, че е дрепт, дакъ нѣ с'ар доведі а
фі фалче, еа ар пѣтеа фі чеваш кам ас-
прѣтоаре де векімеа ші романітатеа Ро-
мѣнілор. Лѣкрѣл дѣсѣ есте кѣ тотѣл алт-
феліѣ. Ачел Вопискѣс, каре аѣ скрѣіе віаца
лѣі Аврелиан, аѣ фост зп ом фѣрѣ кара-
ктер, зп мѣнчѣнос, лѣнгзшѣиторіѣ не ла чеі
марі дѣн акѣрор месе тѣзіа, прекѣм ел
дѣсѣш се скѣпѣ де тѣртѣрѣсі тоате аче-
стеа маі не ларѣ аѣмѣт ла кап 1 ші ал
доілеа дѣн Аврелиан, зндѣ омѣл спѣне, кѣм
префектѣл Ромѣі Іѣніѣс Тѣверіанѣс, каре
се тѣрѣеа дѣн фаміліа лѣі Аврелиан, лѣжн-
дѣ'л (не Вопискѣс) лѣнгѣ сіне дѣн тѣрѣс-
рѣ, дѣл пофті ка сѣ скрѣіе історіа нѣмѣтѣ-
лѣі дѣмпѣрат, ла каре Вопискѣс фѣгѣдѣн-
дѣ-се дѣрефлектѣ нѣмаі атѣта, кѣ нічі зп
історік нѣаѣ фост, каре сѣ нѣ фіе мѣндѣт
кѣте чева, нѣmind кѣар ші не Лѣвіѣс, Сал-
лѣстіѣс, Тачітѣс ші Трогѣс, — атѣнчі Тѣ-
веріанѣс дѣ зісе: Скрѣіе кѣм дѣді плаче:
сігѣр; че веі вреа, зі: содѣ ла мѣнчѣні веі
авеа шчл.*) Ачела каре с'ар дѣдоі де чѣ-
тателе поастре, кѣте орѣціналѣл дѣсѣш.
Іатѣ че ом аѣ скрѣіе пѣнтѣрѣ тѣчереа Ро-
манілор дѣн Дачіа. Дѣн ачеста се маі а-
дѣпарѣ ші чеілалді доі, Рѣфѣс ші Езтро-
піѣс, прѣн зрмаре нічі еі нѣ не пот адѣче
датѣрѣ маі адеѣрѣте дѣкѣт чел дѣнтѣѣ.
Дар веі дѣтреѣа: Че прѣчѣнѣ нѣтеа аѣеа
Вопискѣс, ка сѣ мѣндѣ, кѣмкѣ Аврелиан

аѣ скос не колонііле романе дѣн Дачіа ші
леаѣ трекут дѣ Мѣсіа? Іатѣ че. Оареш-
каре стрѣтѣтаре нѣмаі де оѣдрѣі воіа сѣ
факѣ маі нѣнѣте Адріан дѣмпѣратѣл; дѣ-
сѣ не ачеста прекѣм тѣртѣрѣсеѣе Езтро-
піе ла картеа 8, дѣл аѣтѣрѣ прѣетѣніі де-
ла аша фаптѣ, ка нѣ прѣн асѣфеліѣ де зр-
таре сѣ ласе не колонііле романе прадѣ
варѣарілор, пѣѣлѣиторі асѣпра Дачіеі ші
аша сѣшѣ пѣтезе нѣтеле ші слаѣа са.
Дакъ Аврелиан зрма а фаче ачѣеа че нѣаѣ
фѣкѣт Адріан, аѣ нѣ ера пѣнтѣрѣ дѣсѣл
нѣчѣстеа ші пата кѣ атѣт маі маре, кѣ
кѣт дела Адріан ші пѣпѣ ла ел поѣѣла-
діа дѣн колоніі се тѣлѣсе фоарте, атѣт
прѣн ѣеперадіі, кѣт ші прѣн поаѣле коло-
нізѣціі че с'аѣ маі фѣкѣт ші де кѣтрѣ
алді дѣмпѣрадіі дѣпѣ Траіан, прекѣм аде-
ѣереаѣ історіа? Де ачі се веде кѣрат, кѣ
Вопискѣс, ка зпѣл каре се сѣтѣра дѣн маса
лѣі Тѣверіанѣс а рѣденіеі лѣі Аврелиан, а-
ѣеа прѣчѣнѣ а пѣскочі, кѣмкѣ Аврелиан
нѣаѣ скос нѣмаі оѣдрѣіле дѣн Дачіа, чі ші
не лѣкѣиторіі романі, ка сѣ пѣі ласе дѣн
тѣнѣіле варѣарілор — ші апоі де
алтѣ парте кѣар Вопискѣс зітѣ че аѣ зіс,
кѣмкѣ Мѣсіа зндѣ ера сѣ се треакѣ коло-
нііле, ера кѣ тотѣл прѣдатѣ тот де вар-
ѣарі, прѣн зрмаре тѣлѣт маі несігѣрѣ де
кѣт Дачіа чеа тѣпѣоасѣ дѣтѣтоаре де
скѣтѣнде ѣѣне. Деѣі дар нѣ есте мѣраре,
дакъ ші Gerardus Joannes Vossius, коп-
ѣнѣ ші дѣн алте скрѣіерѣ фалче але лѣі Во-
пискѣс дѣл дѣ де омѣл чел маі мѣнчѣнос*).

*) Scribe, inquit ut libet: secturus; quod velis, dicas: habiturus mendaciorum comites, quos historiae eloquentiae miramur auctores. Vo-
piscus Cap. 2 in Aureliano.

*) Ex his cognoscere est, ut Vopiscus magnis
follibus propudiosa fuerit mendacia spiraturus,
si scripsisset vitam Apollonii etc. T. J. Vos-
sius L. 2 de Historicis latinis.

мѣни де астьзи сѣнт пѣмаі Дачі romanizaці; ші фіндикъ Дачіі п'аѣ фост алтчеваш декѣт Славі, аша дар Ромѣниі сѣнт Славі romanizaці. в) De ар фі ші рѣмас пѣгині Romanі дн Дачіа, пе ачеіа іаѣ стіне варбаріі, Готіі, Хѣніі ш. а. де пе фада пѣтѣн. тѣлѣ. Ноі ачі дн лок де рѣспѣнс, деокат. датъ въ пофтім: а) сѣ пе арѣтаці врео падіе дн тот пѣтѣнтѣл, каре сѣ'ші фіе пердѣт націоналітатеа дн време пѣмаі ка де 170 ані, адекъ дн времеа кѣтъ зічеці Двоастръ, кѣ аѣ петрекѣт колонііле romane дн Дачіа; кѣчі адекъ, дакъ лімба ачеаста ромѣнеаскъ де астьзі ар фі пѣмаі дачікъ romanizaці, атѣпчі ар зрѣма пегрешіт, ка romanizaціа сѣ се фіе фѣкѣт пѣмаі дн времеа сѣс арѣтатъ, каре есте лѣкрѣ кѣ тотѣл фѣрѣ пѣтіндѣ. Ачеаста поі кѣ атѣт маі вѣртос дндрѣспім а о зіче, кѣ кѣт щім преа віне, кѣмкѣ тоатъ стрѣкѣтера чеа дн лонтрѣ а лімбѣі ромѣнеціі, тоате формуле ші тоате ворвеле челе неапѣрат тревзінчоасе дн віадѣ сѣнт romanіче. Ачеа гѣчітѣрѣ а Двоастръ, кѣ Дачіі ар фі фост Славі, ка зна че нічі адаоце нічі іа чева дела аргѣментѣл пострѣ, о тречет астьдатъ кѣ ведереа, кѣ атѣта маі вѣртос, кѣ кѣт поі дн прівінда ачеаста кредет алѣеліѣ, кѣмкѣ адекъ Дачіі аѣ фост де неатѣл чел маре Келтк, че сѣаѣ фост лѣціт кѣ тѣлѣ днпайнте де Хс. дн партеа чеа маі маре аЕвропеі. в) Кѣмкѣ Romanіі рѣташі дн Дачіа ар фі фост стінні де кѣтрѣ пацііле варбарѣ, пѣ пѣтем кредѣ, рѣзімаціі пѣмаі пе сімплѣл темеіѣ, чѣл маі поменірѣм одатъ кѣмкѣ: іагъ о паціе пѣтѣроасѣ лѣцітѣ пріп тоатъ Дачіа веке, лѣквітоаре ші дн Дачіа абреліанѣт пѣсте дѣпѣре, ворвітоаре де ачѣеаш лімбѣ романѣ (че е дрепт, попѣларѣ, іар пѣ чеа

дн кѣрці, кѣм есте ачеаста спр. п. ші ла семінцііле цертане) ші каре пе сіне се пѣмѣще ромѣнѣ; іагъ Цѣрі мѣптоасе скѣтітоаре маі тѣлѣт декѣт орі каре четѣці іідіте де тѣнѣ оменеаскъ. Дар сѣ въ репѣтоарчет обіекціа: Спѣнеді-пе кѣм пѣ сѣаѣ стіне ачеле треі міі де Шні, дн каріі Двоастрѣ зічеці, кѣ сѣаѣ прѣсіт паціа сѣкѣіаскъ де астьзі? Кѣм п'аѣ періт ачѣі пѣгині Romanі, каріі рѣмасерѣ стрімторациі ші ісолаціі дн мѣнтеле Піндѣл пѣпѣ астьзі? Кѣм пѣ сѣаѣ стіне Валесіі дн Англіа шчл.? Везі аша ші днсѣтīt маі вшор аѣ пѣтѣт трѣі колонііле romane дн Дачіа. Історічіі мѣртѣрісеск, кѣмкѣ Траіан аѣ дѣс пѣпѣтѣрате колоніі спре а лѣкра пѣтѣнтѣл ші а лѣкві орашеле дн ачеа деарѣ дешѣртатѣ де лѣквіторі, кѣм зіче шіЕвтропіе ла Кан. 3. Веі днтрева, де внде атѣтеа колоніі? Де аколо де внде тріміт спре пілѣ ші Енглезіі атѣтеа міі де оамені пе тот аплѣ дн Амеріка, Австраліа ші Асіа, орі кѣ се дѣк еі ші петрīmіші. Ачі се кѣвіне а щі, кѣ Італіа ші пе времіле лѣі Траіан авеа о пѣтѣрѣцінітѣ прісосіпдѣ де лѣквіторі, днкѣт де ші Егіптѣл, Січіліа ші алте Цѣрі преа родітоаре тревзіа сѣ'ші вѣлнѣ продѣкѣтеле сале пѣмаі ла Рома ші дн Італіа, каре днсаш есте родітоаре ші богатѣ дела патѣрѣ, тотѣн дѣпѣче асѣеліѣ де кѣмпліт врескѣсе пѣтѣрѣл лѣквіторілор еі, пѣ е тіраре, кѣ міі де міі оамені де тоатъ пласа дші кѣтѣ патрїі ноаѣ дн Цѣрі ші днпѣтѣрї стрѣіне. Се адаогъ ла ачеаста, кѣ romanus ubicun-que vincit ibi habitat, адекъ Романѣл орі внде днвінѣ, аколо лѣквіенѣ, зічеа Сепека. Сінгѣр четатеа Рома пе времеа лѣі Авреліан, кѣнд пѣтѣрѣл лѣквіторілор дн тѣлѣтѣ пріціні, іар маі вѣртос пріп кѣмплітеле

рѣсвоаіе чівіле скъзъсе, тотъш пѣтѣра ла треі міліоане, о імпонълаціе че азі ар фаче зп рігат. Іатъ dar de unde атътеа волоніі romane!

Съ веніт ла історіа інтрѣріі Магіарі-лор дп Трансільваніа ші ла бѣтъліа лор къ Ромъніі. Двоастръ зічеді, къ повестіреа „Непѣмітълзі“ дпн времеа лзі Бела есте дешартъ де тот адевѣръл, ва зічеді маі тълт: кѣткъ Магіаріі дп Трансільваніа п'аѣ стѣпълніт дела веакъл ал 9леа, дпн времеа лзі Тѣхътъл, чі пѣтаі дпн времеа лзі Ст. Стефан краівлзі Ънгаріеі, адекъ дела анъл 1000 дпкоаче. Біне, фіе аша кѣт зічеді Двоастръ, къ Магіаріі аічі дп Трансільваніа п'аѣ стѣпълніт ші къ Непѣмітѣла аѣ скріе пімікѣрі; кѣ ачеаста дпсѣ векітеа Ромънілор дп Цара ачеаста тот пѣ е адѣсѣ ла пічі о вѣрѣіалъ. Двоастръ дпсѣ вѣ лзарѣді маі де кѣрѣнд дѣпъ Сълдер ші дптѣріді пѣ шіт пѣ че темеісрі рѣзімаціі, къ Ромъніі дп Трансільваніа с'аѣ стрѣкѣрат пѣтаі пѣла веакъл ал 12леа ші ал 13леа де песте дѣпѣре пѣ рѣнд. Ноі дпн протівъ сѣнтет дп старе а доведі кѣрат, къ токма пѣ ачелеа времі с'аѣ фѣкѣт о таре еміграціе дпн Трансільваніа песте Карпаці. Радъл Негрѣ Водѣ трекъл пѣла 1215 (пѣ ла 1296) дпн вѣтълнѣтъл Фьгѣрашълзі ші а Омлашълзі дп Цара ромънеаскѣ кѣ аша тѣлдіме де Ромъніі, дпкѣт фѣ дп старе а organіза зп стат поѣ, прѣкѣт ачеаста с'аѣ доведіт къ дѣкѣменте вредніче де тоатъ вредіица*). Кѣ тоате

ачестеа пѣ врем поі а тѣгѣдзі, къ дп ачелеа веакѣрі пѣ с'аѣ стрѣкѣрат кѣтѣ одатъ Ромъніі ші де дпнколо дпкоаче, о фіреаскѣ зрмаре маі вѣртос а релациеі націонале, дпсѣ пічі декѣт къ сѣтеле де тіі ші къ атѣт маі пѣдіп попълаціа ромънеаскѣ тоатъ кѣтѣ се афѣл дп Трансільваніа, — ка съ тѣчет де Бѣлат ші Маратѣрѣш, дешпре каре дпнѣтѣрі се поате доведі, кѣткъ тѣлтъ време аѣ фост кенезатѣрі ромънеціі Ънгаріеі пѣтаі васале*). Адаогъ ла ачестеа, къ кіар привілеціъл Andrean dat Teztonilor ла а. 1224 рекѣпоаде пѣ Ромъніі де стѣпълні а кѣтѣрор пѣдѣрі; фіреск лѣкрѣ е къ еі пѣ ка венетічі, чі пѣтаі ка пѣтълнѣтѣні векі пѣтеа фі стѣпълні де дпнѣтѣрі ші ачѣаста токмаі пѣ ачѣе време, кѣнд зічеді Двоастръ, къ ачѣі Ромъніі аѣ веніт дп Цара ачѣаста. Ачі съ дпсѣтпѣт фоарте біне, къ токма дп ачесте веакѣрі Ромъніі дпнколо песте дѣпѣре авеа дппѣрѣдіе, Грѣчілор дѣшптанъ ші пѣтернікѣ, дпкѣт п'авеа прічпнъ а'шп пѣрѣсі деара ші а грѣче токма дп Трансільваніа. (Везі дптре алтеле корреспондпнцеле дптре дппѣратъл Ромънілор ші а Бѣлгарілор Іоанікіе ші дптре напа Інокентіе ла а. 1203.) — Съ пѣ дптоарчет пѣдінтел ла Сълдер. Ачѣе вѣрѣваг фѣсесе абдітор ла зп рецімент де драгоні ші авеа кѣноціицѣ де апроане къ П. Маіор; ера дпсѣ зп ом пѣтпманъ, пѣ Ромъніі чіне шіе дпн каре прічпнъ дп зра; песте ачѣаста омъл п'авеа пічі о крітпкѣ

*) Bezі Engel's Geschichte der Walachei. Einleitung. S. 95. Bezі ші артъ Длзі Маіорескѣ дела Нр. 22, 23, 24 а Фоіі дпн а. к. Песте ачѣаста авѣт шірі де кѣрѣнд дела Бѣкѣрѣді, кѣткъ поа комісіе черчетѣтоаре де докѣ-

ментеле тѣпѣстпрілор аѣ дат песте зп алт хрісов а лзі Радъл Негрѣ, каре дпкѣ адеверѣазъ чѣле зісе маі сѣс.

*) Bezі Anonimus. Bezі кроніка лзі Тѣроц П. Ш. Кап 49.

съпътоасъ прекъм аратъ ачеаста ши кавалеръла Енгелъ скрииторъла исторіеі Ънгаріеі ши а Църілор вечіне *). Аша ши М. Г. Ковачіч дн віографіа лѣі Коліповіч мѣстръ пе Сълдер, къ аѣ фост „ом окърѣторіѣ, мінчїнос ши къ фоарте пѣдїн аѣ шїѣт деспре лѣкрѣрїле де каре аѣ скріс.“ Вечї Дошїлор въ рѣгъм, ка спре а кѣноаще маї віне пе Ромѣні, съ апѣкадї дн мѣлѣ ісвоаре маї съпътоасе декѣт сѣнт кърдїле лѣі Сълдер.

Пагъвъ къ D. Eder де алтмїнтрелеа въ вѣрват крїтік, ворвїнд деспре Ромѣні, с'аѣ лѣат ши ел тот дѣпъ Сълдер ши аша аѣ дат дн грешелї кѣтеодатъ кїар комїче.

(Ва зрѣма.)

Л и т е р а р.

Ла тїографіа Длѣі І. Гът се афлѣ де вѣлзаре:

Kurze statistische Uebersicht
des

Fürstenthums Walachei,

Von Stephan Adolph Wilhelm,
k. k. öst. Consular-Beamten.

пентрѣ ачеїа карїї кѣпоск лїмѣа петцаскѣ къ атът маї интересантѣ, къ кѣт шїм къ дн лїмѣа ромънеаскѣ пѣлѣ акѣта п'аѣ ешїт аша карте аїчї дн Австріа **).

*) Ab arte critica haud laudabilis Franc. Jos. Sulzerus. — Engel Suppl. ad. Vind. An. Cornidess. Item: Infelicis opinionis auctor Sulzerus. Engel de Orig. Valachorum App. §. 4.

**) Къртїчїка есте дн сіне възпъ; ера дпсѣ де дорїт, ка пѣтеле пропрїе а локърїлор шїл. съ фїе пѣсе маї ромѣнїте.

Din ікоана пѣтѣлѣтлѣї саѣ ѣеографіа Длѣї професор Іоан Рѣс томъла І. аѣ ешїт де съпт теаск, ши есте пѣдежде къ пѣпесте мѣлѣт време пѣвїкѣла ва прїїмї картеа днтреагъ дн мѣлѣ.

Дѣпъ ачестеа сѣптем днсърчїпадї а траѣе лѣареа амїнте а ч. пѣвїк асѣпра зпелї кърдї, че есте съ іасе дн Ънгарїа ла Пеша ромѣнѣше, днтїтѣлатъ: „Стареа полїтікѣ, релїцїоасѣ ши моралѣ а Църїеї ромѣнѣшї ши а Молдавїеї,“ дескрїсѣ дн пѣнт-де-ведере европеан ши рѣсърїтеан-търческ. — Авкторъла вреа а днкрѣдїнга пе пѣвїкѣла ромѣнѣск, къ ел пѣмаї дѣпъ о днделѣнгъ стѣдїере ши сілїнгъ де а пѣтрѣнде пе кѣт се поате дн челе маї о тѣрѣнте релїцїї але Църїлор дела дѣпѣре с'аѣ апѣкат а скріе ачеастѣ карте, днелѣт аре пѣдежде, къ остенеала са ва афла рѣкѣноащере дн окїї тѣтлор карїї сімт интересъла ши неапѣрата тревѣїнгъ а веакѣлї пострѣ де а пѣтрѣнде къ дѣхъла чеваш маї адѣлѣк дн вїїторїѣ. Картеа се ащеапѣт съ іасе де съпт чепсѣрѣ ши апої съ се дескїдѣ пѣмаї о сѣвскрїпїе.

Антологїе

саѣ флоареа де кѣпѣтѣрї вїсерїчѣшї томъла ал Злеа традѣс де пе орїгїналеде грѣчѣшї дн лїмѣа ромѣнеаскѣ, кѣпрїнѣтѣорїѣ де херовїче, агїоасе, аксіоане ши кїнопїче, тїпѣрїт акѣм дн тїаїдатъ пе тѣсїкїе вїсерїчаскѣ, дн сѣта монѣстїре Неамцъла днтрѣ аса тїографїе, къ віне кѣвѣлѣнтареа ши ажѣторїѣла преаосфїндїтѣлѣї мїтрополїт ал Молдавїї D. D. Benjamin; старед фїїнд преакѣвїїосъла архїмандрїт D. D. Neoni; днчепѣторїѣ ши десѣвѣршїїторїѣ чел дн фїїндъ Старед D. Benedїкт ла 1840. Пред лѣї 38. Се афлѣ де вѣлндѣт ши дн Бѣкѣрѣшї ла D. Іосїф Романов.